DANS'IN YALNIZ KRALI MAHMUD ALİSULTANOVİÇ ESAMBAEV'İN SANATI

The Lonely King Of Dance Mahmud Alisultanovich Esambaev's Art

M. Tekin KOÇKAR *

Öz: *Bu makalede Rus Bale Sanatı'nın en görkemli dönemlerinde solist dansçı, koreograf, sinema ve tiyatro aktörü olarak ün yapmış olan sanatçı Mahmud Alisultanoviç Esambaev'in sanatı, yaratıcılığı ve çalışmaları ele alınmıştır. Makale içerisinde Esambaev'in sanatsal geçmişi ile dans ve bale sanatına olan katkıları kronolojik bir sırada kare kodlar (QR Code) aracılığı ile verilmiştir.*

Anahtar Kelimeler: *Mahmud Esambaev, Bale Sanatı, Aktör, Dans sanatı, Koreografi.*

Abstract: *In this article, the creativity and works of Mahmud Alisultanovich Esambaev has been covered, who become famous as a solo dancer, choregraph, cinema and theatre actor in the most magnificient times of Russian Ballet Arts. Within the article, Esambaev's artistic past and contributions to the dance and ballet art are provided through QR Codes, in a chronological order*

Key Words: *Mahmud Esambaev, Ballet Art, Actor, Dance Art, Choreography.*

Makale Gönderim: 15.05.2016
Kabul Tarihi: 31.05.2016

* Öğr. Gör. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Halkbilim Araştırma ve Uygulama Merkezi (HAMER) Müdürü, mtkockar@gmail.com

Kalpağın altında baş varsa
O baş kalpağı korur,
Kalbinde ateş varsa
O ateş adını korur…

Çeçen Atasözü

GİRİŞ

Rus Bale sanatının en önemli dansçılarından birisi olan Çeçen asıllı Mahmud Esambaev 15 Temmuz 1924 yılında bugünkü Rusya Federasyonu, Çeçen Cumhuriyeti'nde Başkent Grozniy yakınlarında Stariye Atagi kasabasında doğdu. Henüz çocuk yaşlarında üstün dans yeteneğini düğünlerde ve toplantılarda göstermeye başlayan Esambaev, Çeçenistan'ın başkenti Grozniy'de "*Grozniy Khoreografiçeskom Uçilişe*" Dans okulunda 1939 – 1941 yılları arasında eğitim aldı. 15 yaşına geldiğinde Çeçen-İnguş Devlet Şarkı ve Dans Topluluğu'nda dans etmeye başladı. 1943 yılında 19 yaşında Pyatigorsk Tiyatro ve Komedi Sahnesi *"Pyatigorskom Teatre Müzikalnoy Komedii*"ne girdi. II. Dünya Savaşı sırasında cephelerde Sovyet askerleri için düzenlenen moral gecelerinde dans etti (Esambaev, 2015).

Ancak 1944 yılında Stalin tarafından Çeçen halkı ile birlikte Kırgızistan'a sürgün edildi. Sürgünde bulunduğu 1944 – 1946 yılları arasında Kırgızistan, Çuyskaya Bölgesi, Ak-Tüz Keminskaya kasabasında bulunan kültür merkezinde bale ve halkdansları öğretmeni olarak çalıştı.

1946 – 1956 yıllarında Frunze (Bişkek) Kırgız Devlet Opera ve Balesinde (*Киргизского театра оперы и балета*) solist dansçı olarak görev yaptı. Uyuyan Güzel'de "*Carabosse*", Bahçesaray Çesmesi'nde "*Han Girey*", Kuğu Gölü Balesi'nde "*Rothbart*" gibi üst düzey rolleri başarıyla sergiledi.

1950 yılında halk danslarına ilgi duymaya başlayan Esambaev, bu tarihten itibaren birçok halk dansını da öğrenmeye başladı. 1957 yılında Çeçen halkına kendi ülkelerine dönme izni verildiğinde Grozniy'e döndü ve Çeçen-İnguş Devlet Halkdansları Topluluğu (*Çeçeno-İnguşskiy Antsambl Pesni i Tantsa*)'nda solist dansçı olarak çalışmaya başladı. 1959 yılında tekrar baleye döndü ve Moskova'da kurulan "Sovyet Bale Yıldızları Topluluğu" projesi ile Moskova'da ve Güney Amerika, Fransa gibi ülkelerde turnelere katıldı.

1961 yılında topluluktan ayrılarak yalnız kendisinin solo olarak dans ettiği "Dünya Halklarının Dansları" adlı kendi dans tiyatrosunu kurdu. Bu tiyatroda Çeçen-İnguş "*Çoban Dansı*", Özbek "*Çoban Dansı*", Hindistan "*Altın Tanrı Dansı ve Ritüel Ateş Dansı*", Başkortostan "*Savaş Dansı*", İspanyol dansı "*La Corrida*", Yahudi dansı "*Terzi*", Tacikistan "*Bıçak Dansı*", Brezilya dansı "*Makumba*", Peru "*Tavus Kuşu*

Dansı", Moğol dansı "Kartal ve Avcı", Buryat Dansı "*Buryat*", gibi birçok dansı tek başına oynadı (Chtoby Pomnili, 2016).

Yaşamı ve Sanatı

Musaev Alaudin Najmudinoviç, Esambaev'in yaşamını incelediği kitabında, yaptığı görüşmede kendisini anlatan Mahmud;

" – *Ben dört yaşlarında iken rüyalarımda beyazlar giyinmiş birisini görüyordum. Adam hemen her gece benimle birlikte elimden tutarak kuş gibi uçuyor ve gökyüzünde kelebek gibi değişik hareketler yapıyorduk. Uyandığım zaman rüyamdan aklımda kalan hareketleri ahırın köşesine saklanarak, yapmaya çalışıyordum. Yalnızca uçamıyordum Bir gün büyük kız kardeşim benim kaybolduğumu sanarak aramaya çıktı. Beni ahırda yakaladı. Tabii ki gördüğü manzara karşısında çok şaşırmıştı. Tek seyircim olan çok sevdiğim köpeğim benim yaptığım hareketlere eşlik ederek oraya buraya zıplarken ben de rüyamda gördüğüm hareketleri yapmaya çalışıyordum. Kız kardeşim hayretler içerisinde ne kadar güzel dans ediyorsun dedi. Ben sana Lezginka öğreteyim diyerek ilk Lezginka hareketlerini öğretmeye başladı. Gösterir göstermez bütün hareketleri eksiksiz yaptım. Kız kardeşim koşarak anneme ve babama size bir sürprizim var dedi. Böylelikle ilk seyircilerim olan anne ve babamın karşısında dans ettim. Çeçenleri Lezginka dansı ile hayrete düşünmek çok zordur. Ancak dört yaşında ve mükemmel hareketlerle dans ettiğimi görünce çok şaşırmışlardı. Dansım bitince bir de bunu yapabiliyorum diyerek ayağımı kulağıma kadar kaldırdığımda annem bir yerime bir şey olmasından çok korktu. Yapabildiğim başka hareketleri de gösterince babam bana "sirk çocuğu" dedi*" demektedir (Musaev, 2011: 26-27).

Teatral taklit yeteneği de çok üst seviyede olan Esambaev, çocukluğunda birçok kimsenin yanı sıra dönemin ünlü sinema sanatçısı Lyubov Orlova'nın da taklidini mükemmel biçimde yaparak arkadaşlarını, öğretmenlerini ve yakın çevresini güldürmekteydi. Okulda arkadaşları tarafından "*ballerina*" lakabı verilen Mahmud, Orlova Grozny'e geldiğinde öğretmenleri ve arkadaşları tarafından O'nunla tanıştırıldı. Karşısında bir saate yakın gösteri yapan Mahmud'a Orlova, ileride çok büyük bir sanatçı olacağını söylemişti.

Yönetmen Tofig Tagizade'nin, 1963 yılında Mahmud Esambaev'in yaşamını konu alarak çektiği "*Ya Budu Tantsevat* (Dans Etmek İstiyorum) adlı filmde Sovyetler Birliğinin bu dönemlerinde Çeçenistan'daki sosyal yaşamı da yansıtarak Mahmud'un çektiği zorlukları ve baskıları gözler önüne sermektedir (Karekod 8).

O dönemde Rusya ve Kafkasya'da çok popüler olan gezici sirklere çok meraklı Mahmud, bulduğu en küçük fırsatta bu sirkleri izlemeye gitmekteydi. Sirk sanatçılarının hareketlerini sürekli izlerdi. Bir gün annesi Bikatu'ya da haber verip Grozny'e gelen bir sirkin müdürünü ikna ederek babasından gizli gösterilere çıkmaya başladı. Yaptığı gösterilerin ünü köye kadar ulaştı. Babası Alisultan bu olayı öğrendiğinde derhal sirke

giderek müdürü de azarlamak suretiyle Mahmud'u köye getirdi. Babasının en büyük hayali Mahmud'un yüksek eğitim görerek yargıç olmasıydı, dans etmesini ise hiç istemiyordu. Mahmud ise ailesine yardım etmek için bir fırında çalıştığı sırada akşam evine dönerken sokakta rastladığı çingene çocuklara verdiği ekmekler karşılığında Çingene danslarını öğrenmeye çalışıyordu (Musaev, 2011: 53-63).

Daha 17 yaşı dolmadan *Grozny Respublikanskiy Theatr*'a iş başvurusunda bulunmaya karar verdi. Tiyatronun kapısından üzerindeki döküntü giysilerle girmesi imkânsızdı. Ancak tesadüfi bir şekilde kapıdaki görevlinin bulunmaması nedeniyle sorunsuz bir şekilde kapıdan içeriye girdi. İçeri girer girmez karşısına, yeni kurulmuş olan Çeçen-İnguş Şarkı ve Halkdansları Topluluğu (*Çeçeno-İnguşskiy Antsambl Pesni i Tantsa*) baş koreografı Nikolay ile sanat yönetmeni Anatoliy Sergeeviç çıktı. Neden geldiğini sorduklarında işe girmek istediğini belirtti. Ne yapabilirsin diye sordular, Lezginka oynayabilirim diye yanıt verdi. Lezginka'yı ben bile oynayabilirim, başka bildiğin dans var mı dediler. Var diye yanıt verdi Mahmud. Çingene dansını yapabilirim dedi. Mahmud dans etmeye başladı. Tam o anda egzersizlerini bitiren diğer dansçılar da Mahmud'un dansını izleme başladılar. Birbirlerine hayretlerle bakarak Leningrad Dans Okulu'ndan mı acaba demeye başladılar. Çingene dansını, müziğini de ağzı ile çalarak tamamlayan Mahmud daha sonra Lezginka'sını yaptı. Onun bu yeteneğini gören sanat yönetmeni Anatoliy hemen işe alınmasını ve ailesine haber verilmesini istedi. İlk maaşı olan 300 Rubleyi babasına veren Mahmud için izin çıkmıştı. Mahmud böylece Çeçen-İnguş Devlet Halkdansları topluluğunda çalışmaya başladı (Musaev, 2011: 57-68).

İkinci Dünya Savaşı sırasında 1941'de Grozny Tiyatrosu cephedeki askerlere moral vermek için konserler düzenlenmekteydi. Bu konserlere giden konvoy bir Alman uçağının bombardımanına uğradı. Konvoyda bir kamyonetin üzerinde bulunan 19 yaşındaki Mahmud bacağından ağır yaralandı. Koreograf Nikolay, Mahmud'u hemen hastaneye kaldırdı. Doktor bacağının kesilmesi gerektiğini belirtti. Ancak Nikolay, Mahmud'un bir dansçı olduğunu mümkünse bacağının kurtarılması gerektiğini söyledi. Mahmud'un dansını cephede seyrettiğini hatırlayan doktor bacağı kesmekten vazgeçerek bir dizi ameliyat yaptı. Dönemin ünlü merhemi Vişnevskiy'in düzenli olarak uygulanmasını söyledi. Ameliyatlar süresince de yanından hiç ayrılmayan koreograf Nikolay, Mahmud'un bakımını yaptı. Bir süre sonra artık kangren olmayacağı anlaşıldığında cephe gerisine gönderdiler. Grozny'de trenden sedye üzerinde indirilen Mahmud eve getirildi. Evde ziyarete gelmiş olan anneannesi bitkisel tıp uzmanıydı. Mahmud'a tedavi uygulamaya başladı. İki ay sonra Mahmud koltuk değnekleri ile ayağa kalkmaya başladı. Bir ay sonra da koltuk değneklerini atarak antrenmanlara başladı. Antrenmanlar sırasında çok acılı saatler geçirmesine rağmen bir süre sonra yeniden dans etmeye başladı (Musaev, 2011: 74-75).

Cephede yaptığı dansları gören Pyatigorsk Tiyatro ve Komedi Sahnesi müdürü S. G. Hodos Mahmud'a baş dansçılık görevini teklif etti. Mahmud bu teklifi büyük bir mutlulukla kabul etti. 1944 yılında Çeçen-İnguş halkının topyekûn sürgüne gönderilmesi

üzerine gönüllü olarak halkının yanında olmak isteğiyle ilgili makamlara giderek teslim olur. Tiyatro müdürü bu kararına çok üzgün olmasına rağmen bir tavsiye mektubu da yazarak Mahmud'u Kırgızistana gönderir. Sürgündeki tüm Çeçenleler ve diğer halklar gibi Mahmud da her Cuma akşamı çok popüler bir sanatçı olmasına rağmen güvenlik birimleri ofisine (NKVD)[1] giderek imza vermekteydi (Diyaçenko, 2013:118). Bir Cuma günü imza vermeyi unutmuştu. Ertesi gün NKVD askerleri gelip rejisörünün de ısrarına rağmen karakola götürdüler. Hemen bırakacaklarını düşünmesine rağmen Frunze'den ormanlık bir alana çalışma kampına gönderdiler. Rejisörü ve karısının ısrarlarına rağmen kampta tutmayı sürdürürler. Sürgün kapsamında bulunmayan ve Ermeni asıllı olan karısına da Mahmud'dan vazgeçmesini ve unutmasını isterler. Karısı ise Stalin'e mektup yazar. Mektupta Mahmud'un ne kadar iyi bir insan ve sanatçı olduğundan, Galina Ulanova'nın Mahmud'un dansını izlediğini ve O'nu çok beğendiğini anlatır. Mucize eseri NKVD'nin sansüründen geçen mektup Stalin'in eline ulaşır. Stalin'in bu durumlarda elinde iki kalem bulunmaktaydı. Birisi Kırmızı kalem ki ölüm demekti, ikincisi mavi kalem yaşam demekti. Stalin mavi kalemle yazarak Manmut Esambaev'in yaşamasını sağladı. İki ay sonra Mahmud evine geri döner. Neredeydin diye soranlara ise esprili bir şekilde " – *Senatoryumdaydım*" diye yanıt vermekteydi (Musaev, 2011: 85-110).

Mahmud elindeki tavsiye mektubu ile Frunze'de Kırgız Devlet Opera ve Balesinde işe başladı. Mahmud ilk kez bale sanatı ile burada tanıştı. Diğer dansçılarla birlikte bar tuttu ve klasik bale eğitimi almaya başladı. Birkaç ay sonra en önemli bale eserlerinden biri olan Raymonda'da Macar Dansı'nı, Kuğu Görü'nde İspanyol Dansı'nı mükemmel bir biçimde sahneleyerek izleyicilerin takdirini kazandı. Sürgündeki Çeçenler Mahmud'un hiçbir oyununu kaçırmıyorlardı.

Bu süre içerisinde Mahmud annesi Bikatu'yu ve babasını aramaya devam etmekteydi. O'na yardımcı olan bazı Çeçenler babasının yaşadığını haber verdiler. O sıralarda 100 yaşlarında olan babasını Frunze'nin kenar mahallesinde ölüm döşeğinde buldu. Babası oğlunu gördüğünde ağlayarak annesinin öldüğünü haber verdi. Babasını hemen evine getirerek bakıma aldı. Birkaç hafta sonra iyileşen babası ayağa kalktı. Mahmud'un yaşamındaki en önemli anlardan birisi babasının O'nu Kuğu Gölü Balesi'nde izlemesiydi. Temsilden sonra babası oğluna sarılarak kendisi ile çok gurur duyduğunu, iyi ki kendisini dinlemediğini söyledi (Musaev, 2011: 92).

Mahmud'un gelişimine en çok katkıda bulunanlardan birisi de İ. K. Kovtun'dur. Kovtun Leningrad Akademik Tiyatro, Opera ve Balesi (*Leningradskiy Akademiçeskiy Theatr, Operı i Baleta)*'nin müdürü, koreografı ve pedagogu idi. Mahmud Esembaev'e

---

[1] Нарóдный комиссариáт внýтренних дел СССР (НКВД СССР) Sovyet Halk Güvenlik komiserliği (NKVD). 1934 yılında Stalin tarafından kurulmuş olan bu kuruluş SSCB'nin en korkulan İç Güvenlik Birimi birimi olmuştur. 1946 yılında adı Министéрство внýтренних дел СССР (МВД), İç İşleri Bakanlığı olarak değiştirilmiştir.

çok şeyler öğreten Kovtun, tanrının verdiği büyük yeteneği klasik bale okulunda geçirmek suretiyle Mahmud'un en yakın arkadaşı ve yol göstericisi olmuştur.

Frunze Tiyatrosunda en önemli rolleri oynayan Mahmud durmadan çalışıyordu. Burada "Bahçesaray Çeşmesi", "Uyuyan Güzel" ve "Kuğu Gölü" gibi bale eserlerini mükemmel bir biçimde oynadı. Ünü de ülkede yayılmaya başlamıştı. Ünlü bale sanatçısı G. Ulanova, Mahmud Esambaev'i izlemek üzere Frunze'ye kadar geldi. O'nu *Kuğu Gölü*'nde *Rothbard* rolünde izledi. Övgü konusunda oldukça cimri olarak bilinen Ulanova Mahmud'a O'nu büyük bir geleceğin beklediğini söyleyip onurlandırarak şunları söylemiştir:

"*O'nu gibi birisi kaç yılda bir dünyaya gelebilir. Olağanüstü bir yetenek. Mükemmel bir esnekliğe, müzikal duyuşa, etkileyici ve kendisine has bir duruşa, dans formuna sahiptir. Bence O'nun yaptığı dansları hiç kimse yapamaz. O'nun fiziğine sahip birisi için bile bu mümkün değil. O' klasik bale eğitimini çok geç almasına rağmen bunları yapabiliyor. Belki de bu O'nun için çocukluğunda klasik eğitim almaması daha iyi olmuştur. Eğer eğitim almış olsaydı belki de bu özelliklerini kaybedebilirdi. Böyle doğal haliyle kalmış olması O'nu çok daha mükemmel ve eşsiz bir hale getirmiştir*" (Tantsı Kavkaza, 2016).

Mahmud Esambaev'in yaşamının en önemli insanlarından birisi üvey annesi Yahudi asıllı Sofya Mihaylovna'dır. Frunze'de dans ettiği sıralarda dans eden sanatçılara seyirciler tarafından çiçekler verilmektedir. Bir akşam annesi Mahmud'u izlemeye gittiğinde O'na kimsenin çiçek vermediğini görür. Kendisine neden çiçek verilmediğini sorar. Mahmud da onlara çiçek verenler hep akraba ve arkadaşlar. Benim kimim var ki çiçek verecek der. Ertesi gösteriden itibaren her akşam Mahmud'a çiçek göndermeye başlar. Annesi Sofya bu çiçekleri ölümü için bir kenarda sakladığı paradan alarak göndermektedir. Bir süre sonra annesi hasta olur ve yatağa düşer. Ancak çiçekler yine de artarak gelmeye devam eder. Mahmud annesini hasta yatağında ziyaret ederken neden zahmet edip bu çiçekleri gönderdiğini sorar. Annesi ise çiçekleri kendisinin göndermediğini eğer çiçekler geliyorsa bunu artık hayranları tarafından gönderildiğini söyler (İsrageo, 2014).

30'lu yaşlarına geldiğinde 1956 yılında Mahmud, Moskova'da dans yaşamını sürdürmeye karar verdi. Trenle Moskova'ya yola çıktı. Yolda tüm parasını çaldıran Mahmud parasız ve aç bir biçimde Bolşoy tiyatrosunun karşısındaki parkta otururken Frunze'den arkadaşı Bolşoy tiyatrosunda çalışan Andrey Kramarevskiy'e rastladı. Bir mucize daha yaşayan Mahmud'u evine alır. O'na yardımcı olarak SSCB genelinde konserler düzenleyen MosEstrada kurumunun düzenlediği konserlerde rol almasını sağlar.

Yaşamının ilerleyen yıllarında sinema dünyasında "*tele-bale*"[2] sanatçısı olarak da adım atan Mahmud tüm ısrarlara rağmen dans etmek dışında sinema rollerinde oynamaktan kaçındı. Bunun nedeni de okul yıllarında Lermontov'un bir şiirini ezberleyerek sahnede okurken yaptığı hatalar sonucu izleyicilerin gülmeleri ve alay etmeleri olduğu söylenmektedir. İlk Tele-bale eseri 1961 yılında çektiği "V Mire Tantsa - (*В мире танца*)'dır. Yönetmenliğini Roman Tihomorov ve Fahri Mustafaev'in yaptığı, senaryosunu ise Konstantin Petriçenko, Levan Şengeliya ve Fahri Mustafaev'in yazdığı filmin ilk gösterimi 1 Mart 1962'de yapıldı. (Karekod 1, 2, 3, 4).

Kendi yaşamının anlatıldığı "Ya Budu Tantsevat (*Я буду танцевать*) – Dans etmek istiyorum" adlı filmde ise başrol oynadı. Film Azerbaycan'da kayda alınmıştır. Yönetmenliğini Tofig Tagizade'nin yaptığı filmin senaryosunu ise İdris Bazorkin ve Tofig Tagizade birlikte yazmışlardır. 1962 yılında çekilen filmin ilk gösterimi 30 Eylül 1963 yılında yapılmıştır (Karekod 8).

Birçoğu Tele-Bale eserleri olan filmleri sırasıyla şunlardır; *V mire Tantsa* - В мире танца (1961), *Ya budu Tantsevat* - Я буду танцевать (1963), *Lebedinoe ozero* - Лебединое озеро (1969), *Vino iz oduvançikov* - Вино из одуванчиков (1971), *Zemlya Sannikova* - Земля Санникова (1973), *Çestnoe volşebnoe* - Честное волшебное (1975), *Na kray seveta* - На край света (1975), *Poka byut çası* - Пока бьют часы (1976), *Prikluçeniya malenkogo Muka* - Приключения маленького Мука (TV, 1983), *Reportaj iz beznı* - Репортаж из бездны (1984), *Doroga v ad* - Дорога в ад (ТВ, 1988), *Uvertüra* - Увертюра (1995), *Velikiy Turan, velikiy Şaman bilge ool* - Великий Туран, великий Шаман Бильге-Оол (1995), *Sogdiana* - Согдиана (1995) (Kinopoisk, 2003).

Mahmud Esambaev, ait olduğu Çeçen halkını çok sevmekteydi. Gittiği hiçbir yerde başından ayırmadığı Çeçen kalpağı O'nun simgesi olmuştur. Bütün gösterilerine vatanını ne kadar çok sevdiğini ve Çeçen olduğunu belirtmek amacıyla Çeçen dansı ile başlamaktaydı (Hacimuratova, 2014).

Gittiği her yerde çok sevilen Esembaev Paris'te konserini izleyen Picasso kulise giderek Mahmud'u evine davet etmişti. Evinde Mahmud'un karakalem resimlerini çizdi. Lezginka hareketlerinden çeşitli pozlar verdirerek birçok resmini beyaz kâğıt üzerine çizen Picasso birkaçını Mahmud'a hediye etti. Evden çıktıktan sonra bu resimleri pek beğenmeyen Mahmud çevirmenine hediye etmek istedi. Ancak çevirmeni hayretler içerisinde kalarak bu resimlerin ileride binlerce dolar değerinde olacağını, bu kadar değerli resimleri alamayacağını belirtir. Mahmud da bunun üzerine Grozniy'deki müze evine çerçeveletip asacağını söyler. Ancak bu resimler ve müzedeki birçok eşya Rus-çeçen savaşı sonrasında kaybolmuştur.

---

[2] "Tele-Bale", Rusya'da 1930'lu yıllarda televizyon için yapılan ilk koreografi denemelerinin ardından 1959 yılında Puşkin'in "Kont Nulin" adlı eserinin Boris Asafyev tarafından sinemaya aktarılması ile birlikte başlayan, bir sinema filminin prensipleriyle, dans koreografisinin prensiplerini birleştirerek televizyon tekniği açısından da birçok buluşun gerçekleştirildiği bir sanat türü (Koçkar, 2007).

Yaşamı boyunca öğrenmeye meraklı olan Mahmud, öğrendiği bütün dansları yerel ustalarından öğrenmiştir. Brezilya dansını Brezilyalılardan, Hint dansının Hintlilerden, Özbek dansını Özbeklerden… Doğal yeteneği sayesinde çok hızlı ve kolay öğrenen Mahmut Esambaev'in reperuvarında 100'e yakın dans bulunmaktaydı.

Dansları sahneye koymadan önce her dans için çok uzun süreler çalışan Mahmud en ince ayrıntılarına kadar dansı inceler, neredeyse bayılıncaya kadar dansı tekrar ederdi. Ancak dansı mükemmel hale getirince sahneye koyardı. Birçok dans sanatçısı O'nu izlemekten çok keyif alırlardı. Vesnyanka Bale Topluluğu'nun ünlü bale dansçısı Anatoliy Barıgin bir stres sonucu sesini kaybetmişti. Çok uzun süre konuşamayan Barıgin bir gün Mahmud'un tiyatrosunda Brezilya – Makumba dansını izlerken çok etkilenerek sevinç çığlı atar. Kendi sesini duyan sanatçı heyecanlanarak bayılır. Ayıldığında sesi açılmıştır (Musaev, 2011: 259).

1945 yılında tanışıp evlendiği Ermeni asıllı karısı Nina Arkadyevna'dan Stella adında bir kızı vardır. Nina Mahmud'un 2000 yılında ölümünden iki yıl sonra yaşamına kaybetmiştir.

Mahmud Alisultanoviç Esambaev birçok ödül ve ünvanın da sahibidir. Bunlardan bazıları; Sosyalist Halk Kahramanı (1984), Rusya Federasyonu Devlet Sanatçısı (1957), Rusya Federasyonu Halk Sanatçısı (1966), Kırgızistan Halk Sanatçısı (1969), Sovyetler Birliği Kahramanı (1974), Rusya Federasyonu Sanata Katkı Madalyası (1999), Halkların Kardeşliği Madalyası (1994), Ulusal Kurtuluş Savaşı Madalyası (1985), Kızıl İşçi Madalyaları (Üç kez), Birçok Uluslararası Yarışmalarda kazanılan Madalyalar.

Yaşamı boyunca elde ettiği başarılarının dokümanlarını, kitaplarını ve kostümlerini Çeçenistan'da Grozniy'deki evinde biriktirerek bir müze haline getiren Esambaev'in "*Çeçen Hermitajı*" diye adlandırılan evi 1994 – 1998 yıllarındaki Rus-Çeçen savaşında içindekilerle birlikte yanmıştır. Müzede dünyanın birçok ülkesinden verilen değerli hediyeler, kendisinin gösterilerinde giydiği kostümler dışındaki çeşitli ülkelerin geleneksel giysileri ki bunlar arasında Hindistan lideri İndra Gandi'nin hediyesi olan, çok değerli taşlarla süslü geleneksel Raja giysisi ve Picasso'nun çizimleri tamamen yok olmuştur.

Fotoğraflar:

Mahmud – 1939

Annesi Nina

Mahmud Esambaev – 1946

Kızı Stella ile

"Ya Budu Tantsevat (*Я буду танцевать*) – Dans etmek istiyorum" Filminden kareler – 1961

KAYNAKLAR

DİYACHENKO, Lydia Nikolaevna (2013). **Deportatsiya narodov Severnogo Kavkaza v godı Velikoy Oteçestvennoy voynı**, УДК 94 (47).084.8, İzvestiya Tulskogo Gosudarstvennogo Universiteta, Gumanitarnıe Nauki, No: 1. https://cyberleninka.ru/article/n/deportatsiya-narodov-severnogo-kavkaza-v-gody-velikoy-otechestvennoy-voyny (17.02.2015 tarihinde ziyaret edildi)

HACİMURATOVA Asset, Arsaliyev Shavadi (2014). **Natsionalno-hudojestvennaya kultura Çeçenskoy Respubliki v aspekte esteticeskogo vospitaniyas şkolnikov**, Vestnik Çelyabinskogo Gosudarstvennogo Pedagogiçeskogo Universiteta, Pedagogika i Psihologiya, УДК 37.018.2. ББК 34.5, No 5, Çelyabinsk. http://cyberleninka.ru/article/n/natsionalno-hudozhestvennaya-kultura-chechenskoy-respubliki-v-aspekte-esteticheskogo-vospitaniya-shkolnikov (17.02.2015 tarihinde ziyaret edildi).

KOÇKAR, M. Tekin (2007). **Rusya'da Televizyon Balesi (Tele-Bale),** *UNESCO Uluslararası Dans Konseyi (CID), 1. Avrupa Dans Araştırmaları Kongresi "Doğudan Batıya Dans" Bildirisi, 28 Mayıs – 1 Haziran 2007, Kapadokya, Ürgüp.*

MUSAEV, Alaudi Najmudinoviç (2011). **Mahmud Esambaev**, Jizn Zamiçatilnıy Lyudey, Seriya Biyografii, Vıpusk 1522, İzdatelsvo AO Molodaya Gvardiya, Moskva.

PETRENKO, V. (1967). **İ Vnov Mahmud Esambaev**, Manitogorskiy Metal (Gazete), Tipografiya MMK, Magnitogorsk.

Web sayfaları:

CHTOBY POMNILI (2016), http://chtoby-pomnili.com/page.php?id=3348 (11.02.2016 tarihinde ziyaret edildi).

ESAMBAEV (2015), https://ru.wikipedia.org/wiki/Эсамбаев,_Махмуд_Алисултанович (21.06.2015 tarihinde ziyaret edildi).

FOND ESAMBAEV (2015), http://esambaev.ru/me.php?id=12 (21.06.2015 tarihinde ziyaret edildi).

İSKUSSTVA-HOREOGRAFİYA (2015), http://chtoby-pomnili.com/page.php?id=3348 (21.06.2015 tarihinde ziyaret edildi).

İSRAGEO (2014). http://www.isrageo.com/2014/06/18/tanco048/ (11.02.2016 tarihinde ziyaret edildi).

KİNOPOİSK (2003). https://www.kinopoisk.ru/name/328815/ (21.06.2015 tarihinde ziyaret edildi).

POGRUJENIE PO KLASSİKU (2016), http://intoclassics.net/news/2011-06-02-23550 (11.02.2016 tarihinde ziyaret edildi).

RUS AKTORS (2015), http://rusactors.ru/e1/esambaev/index.shtml (21.06.2015 tarihinde ziyaret edildi).

TANTSI KAVKAZA (2016), http://tanci-kavkaza.ru/maxmud-esambaev-genij-tancealnogo-iskusstva/ (11.02.2016 tarihinde ziyaret edildi).

Kare Kodlar:

Karekod 1 Karekod 2 Karekod 3 Karekod 4

Karekod 5 Karekod 6 Karekod 7 Karekod 8